

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articole și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni și taxele de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

PARARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

ABONAMENTUL:

Pe un an 10 coroane
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci
Pe jum. an 7 franci.

—
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

O serbare culturală în Arad.

Sâmbătă în 12/25 și Duminică în 13/26 octomvrie s'a petrecut mari serbări culturale în Arad, s'a inaugurat palatul cultural zidit de oraș din dările publice cu ajutor de stat. Palatul acesta a costat un milion de coroane.

La serbare a venit celebritățile lor, Rákosi Jenő, Herczeg Ferencz, artista Jássay Mari, artistul contele Zichy și reprezentanții academiei de științe din Budapesta, a universității din Cluj și a tuturor corporațiilor înalte culturale, cu un cuvânt lumea culturală din Ungaria.

Pentru noi cari suntem avizați la inițiativa particulară, și la puterile proprii oferă o deosebită învățătură chipul cum s'a plămădit aceasta mare instituțiune culturală.

Cu douăzeci și câțiva ani înainte de aceasta la inițiativa particulară a inspectorului reg. de școale Varjassy Árpád s'a făcut un apel către publicul maghiar să trimită toate obiectele rămase din 1848. Firește nici la ei nu se face atât de ușor o treabă mare, decât conducătorii acestei mișcări, altfel fără mare știință ci cu atât mai mare în-suflețire, n'au desnădăjduit ci trecând peste toate obstacolele au mers înainte. La început deschiseseră o cameră pentru obiectele întrate, în curând 3 până la urmă ocupară întreg etagiul al doilea din palatul teatrului și ne-am pomenit cu un muzeu național maghiar în care a fost adunat tot scrisul ce se referă la evenimentele din 1848, tot armamentul, toată uniforma, toată echipația de războiu și toate reliquiile lor. O școală națională o mulțime de o valoare educativă indescriptibilă pentru educația națională a obștei. De aici din acest muzeu pus sub patronagiul societății Kölcsey s'a luat apoi inițiativa pentru edificarea palatului cultural, cu o sală pompoasă de concerte, cu o bibliotecă care trece deja peste 21.000 volume, cu muzeul național și cu concentrarea întregii vieți culturale maghiare, ca o mărturie grăitoare despre planurile cuceritoare ale culturii maghiare.

Sunt ape, zise Rákosi Jenő, folosindu-se de alegoria unei poezii maghiare, cari prefac pe oameni. Este o apă care prefac în leu pe acela

care bea din ea, alta îl prefac lup și așa mai departe. O astfel de apă este și cultura maghiară, cine bea din ea să prefac în maghiar. Casa aceasta este menită ca să fie aceea apă magică, care prefac maghiar pe toți cei ce întră întrânsa.

În firul discursurilor s'a cristalizat apoi ideea decentralizării. Până acuma am jertfit tot ce am avut, — ziceau oratorii, — ca să facem o capitală puternică care să fie convoiul culturii maghiare. Acum după opera aceea împlinită urmează politica de decentralizare. Să facem din centrele provinciale, emporii culturale, spuneau oratorii, apa fermecătoare a lui Rákosi. Nu e destul se ai scriitori mari, trebuie să ai și public care să-i înțeleagă. Palatul cultural este pentru educația obștei, ca să înțeleagă ideile mari ale scriitorilor.

Aceasta este ideea fundamentală care a variat în toate discursurile festive, ca o mărturie că ia nu e numai visul unui idealist, ci a intrat în conștiința națională a maghiarilor. De acum înainte bugetele vor servi cu mâna plină aceasta idee a decentralizării. Oamenii aceștia au înțeles cum s'a propagat cultura generală în apusul Europei prin decentralizare.

Vedeam cum se desprinde din ființa acestui palat: puterea creatoare a inițierii particulare din care să plămădește o nouă societate, și cum este fixată puterea cuceritoare a culturii. Mai ales câtă învățătură pentru noi, cari suntem avizați la puterile noastre. În sfârșit este o lege a evoluției spirituale dată pentru toți. Cei ce-i urmează se înalță, iar cei ce nu sunt capabili de înțelegerea ei se stâng ca ceara denaintea focului.

La festivitatea aceasta a venit și Escelența Sa ministrul de culte și instrucțiune al Ungariei, Dr. Jankovich Béla ca să închine steagul țării înaintea culturii sburăturită pe la periferiile maghiare. Un gest patriotic pe care trebuie să-l respectăm. Escelența Sa a fost măsurat în discursul său, a luat partea obiectivă a evoluției culturale.

A fost invitată și biserica și instituțiunile noastre cari s'au și reprezentat, atât la festivitate cât și la recepțiunile ministeriale, dând totodată revanșă oficialității maghiare din loc pentru participarea ei la festivitățile noastre culturale, anume a jubileului preparandiei noastre și a inaugurării școlii de fete.

Prezentarea aceasta a bisericii prin P. S. Dl episcop Ioan I. Papp și a instituțiilor noastre culturale a fost cu viie plăcere primită de societatea maghiară. Preasfinția Sa a avut chiar darul de a seceră frenetice aplauze, o sărbătorire care într'un moment pareă a deveni centrul ovațiilor furtunoase, prin discursul festiv ce l'a rostit la actul inaugurării săvârșit în splendida sală din palatul cultural. Iată discursul:

»In viața lumii creștine, ziua de azi e o duminică obișnuită, care se repetă săptămână de săptămână, an de an, fără ca această continuă revenire să lase vre-o urmă deosebită în sufletul societății. În viața orașului Arad, însă, ziua de azi nu mai poate fi înșirată între duminicile amintite, pentru că duminica de azi s'a ridicat în rândul marilor serbări ce prin însemnătatea lor fac epocă, nu numai în evoluția acestui oraș, ci chiar și în istoria culturii din patrie, — pentru că azi se dă menirii sale un palat mândru, al cărui exterior și al cărui interior, prin felul aranjării și al instalării, vor face, nu numai generației prezente dar și posterității, mărturie despre bărbații conducători ai acestui oraș, despre lumea lor sufletească, cugetarea lor nobilă și activitatea lor conștientă, precum și despre jertfa ce-a depus publicul acestui oraș pe altarul progresului său.»

»De aceea, eând am dat ascultare invitațiunii cordiale a d-v. și iau parte la această serbare, aduc atât în numele meu cât și al bisericii române gr.-or. un salut sincer primarului și publicului prăznitor, în numele iubirii propovăduite de evanghelie, pentru că iubirea de aproapele e principiul treiunghiular al tuturor bisericilor creștine. Numai această iubire va putea realiza armonia sufletelor: bunăînțelegere împrumutată și respectul mutual și am credința fermă că numai omul pătruns de această iubire poate să recunoască adevărurile și dreptul la existență al de aproapele său. În acest sens, implor îndurarea lui Dumnezeu asupra acestui palat și-a muncii spirituale ce va isvorî din el.»

Rákosi Jenő s'a simțit motivat a da următorul ehou discursului Prea Sfinției Sale:

»Eu sunt o săgeată, repezită aici de societatea culturală unguerească din Nord »F. M. K. E.« (felsőmagyarországi magyar közművelődési egyesület). D-v. veți reînșiepta acum săgeata asta de unde a venit, spre fortăreața nordică a culturii maghiare. Ea va sbură acolo plină de panglici, strălucind ca aurul: e vorbirea episcopului român. Această vorbire își va face cursul în țara întreagă și inimile unguerești se vor deschide în fața ei, pentru că unguerului nu-i trebuie decât o vorbă bună și se întoarce cu dragoste către cel care a spus-o. Sunt fericit c'am putut găsi, aici

la sudul țării un episcop român de sentimente patriotice atât de exemplare.»

Duminică după amiază au fost recepțiunile Escelenței Sale Dlui ministru Jankovich la cari P. S. S. s'a prezentat asistat de P. C. L. Augustin Hamsea arhimandrit, Roman Ciorogariu protosincol, Gheorghe Popoviciu asesor ref. cons. și Vasilie Beleş protopop. Corpul profesoral dela seminar și școala de fete l'a condus directorul Roman Ciorogariu. Escelența Sa a primit bine aceste reprezentanțe bisericesti și a rămas plăcut atins de sporirea contingentului elevilor dela preparandie, despre care i-a dat informații directorul Roman Ciorogariu precum și despre înființarea școalei de fete. N'a vizitat însă nici o școală și așa nici ale noastre, poate mai târziu. A făcut o singură vizită P. S. S. Dlui nostru Episcop.

Remarcăm aceasta manifestație culturală a concetățenilor maghiari pentru caracterul ei instructiv și considerațiile față de vizita Escelenței Sale dlui ministru de culte și instrucțiune publică.

Teatru românesc în Arad.

Săptămâna aceasta a fost o rară ocazie de elevare sufletească pentru românii din Arad și jur. A sosit trupa artiștilor români, aducând cu ei o seamă de creațiuni de înaltă valoare estetică, de pe scena teatrului românesc.

Au venit mult așteptații noștri artiști ca apostoli ai artei, îndrăgostiți de meșteșugul lor până la abnegarea tuturor inconveniențelor și oboselilor; ea să ne improvizeze și nouă câteva clipite fermecătoare din abundența vieții teatrale a fraților de peste Carpați.

Nu suntem în stare ale aprecia îndeajuns gestul fericit de nobilă spontaneitate, cu care au interprins obositorul turneu artistic pe plainurile noastre, printre sărăcăcioasele cămine îmbătrânite în urma sorții maștere într'o lăncezită viață culturală.

În urma sărăciei noastre de veacuri nu ne-a fost dată puterea de a ne îngriji mai din vreme de organizarea unei trupe bine pregătite de artiști înrolați din rândurile noastre, prin cecece ne-am fi creat o deosebită fortăreață de dezvoltare culturală și de conzervare a credințelor și datinelor noastre specifice; ci a trebuit și trebue să mai așteptăm cu o condamnabilă și dureasă resignare sosirea zorilor cari să ne aducă puțința de a ne desfăta în decurul realității, a ne mângâia ochii cu colorile fosforescente ale scenăriilor teatrale.

Sunt încă departe de noi acestea sublime clipite fericite.

Dela anii șeptezeci încoace, când Millo și Pascali au fost inteprins primadata un asemenea turneu artistic, trupeii dlui Antonescu i s'a dat ciustea să treacă Carpații acum la câteva decenii ca să ne fascineze pentru câteva momente cu splendoarea creațiunilor d-lor artistice și să ne trezească din somnolența ucigătoare în care ne-a îngropat mizeriile zilelor noastre.

Cele 3 zile petrecute în Arad ne-au făcut să trăim o lume de bazme. Sufletele noastre dornice de vis au prins în cetele lor tainice simțăminte, cari vor aprinde

fulgere în ochii noștri micșorați și gata de a se stinge, în umbra lor va tresări fiorul, care să ne deschidă porțile închipuirii spre o lume vrăjită unde totul stăpânește cultura.

Toți ceice au fost de față la debutările pasionate ale artiștilor noștri, vor rămâne multă vreme stăpâniți de variile simțăminte ce iau copleșit sub impresia momentului.

În aceste trei zile tot ce ne-a preocupat a fost vis, visul culturii românești.

De aceea, n'avam tezaurul acela cu care am putea răsplăti aceea-ce ne-au împrumutat.

O nemângăere ne mustră!

Nu i-am putut primi așa, după cum ne-ar dicta căldura și dragostea svăpăiată a inimilor noastre.

S'a vădit un deosebit interes față de aceste reprezentări de trei zile și din partea streinilor. Teatrul orășănesc care li-s'a pus la dispoziție din partea orașului cu multă politeță și bunăvoință a fost așa zicând asallat de mulțime, în toate trei sările n'a rămas un singur loc gol, ba au rămas mulți cari n'au putut intra în lipsă de bilete.

S'au jucat de tot 5 piese: „Legea ertării“ comedie de M. Landay, traducere, „Năpasta“ dramă de Caragiale, „Poama crudă“ comedie de Ursaky, „Puicu-lița“ comedie, traducere din franțuzește și „Noapte furtunoasă“ comedie de Caragiale.

Trupa D-lui Antonescu e selectă, tot forțe de artiști cu distinse calități artistice, cari au venit nu numai ca să netezească o necesitate de mult arzătoare, ci ca să se înșină și în fața lumii streine care are educația cea de ai putea aprecia în puterea unor vederi principale.

Și le-au reușit! Lumea străină din Arad vorbește cu multă admirație sinceră despre jocul d-lor delicios.

Dna Maria Ciucureșcu, dna Mărioara Antonescu dșoarele E. Sterescu, S. Ionescu, și E. Rudeanu, dñii Victor Antonescu, Ion Brezeanu, C. Marculescu, T. Georgescu, C. Costescu, I. Georgian, V. Maloci sunt tot atâtea nume de cari ni-se leagă toate amintirile plăcute a acestor zile de frumoasă serbare.

Ca specimen din opinia streinilor reproducem în traducere din foile locale ungurești următoarele aprecieri apărute după reprezentația primă:

Ziarul „Függetlenség“ vorbind de interpretarea comediei „Legea iertării“ scrie:

„Rolul principal l-a jucat d. Antonescu, care prin jocul său variat și expresiv a dovedit o creație excelentă.

A urmat cea mai însemnată parte a reprezentației, renumita dramă a lui Caragiale: Năpasta. Totul e: lupta secretă a două suflete, bărbatul vinovat, pe care îl chinuie necontenit povara unui omor și nevasta lui bănuitoare, în a cărei conștiință grozavă se coace bănuiala că bărbatul ei de acum l-a ucis pe bărbatul ei cel dintâi. Între aceste două suflete ce se luptă, cade subit acela pe care l-a osândit pe nedrept pentru omor și care de chinuri și-a pierdut mințile.

Tragicul sălbatic al lui Dostojevski respiră din orice cuvânt, din tot oftatul înecat; cu nervii încordați urmărim scenele sguduitoare până ce a sosit ultimul proces când femeea și-a sorbit și ultima picătură a răsunării; până când ucigașul și-a recunoscut crima și își așteaptă inevitabilul sfârșit.

În această dramă a jucat și cel mai de frunte membru al trupei, Brezeanu, care a jucat rolul nebunului cu mare artă.

Ziarul „Aradi Közlöny“ scrie:

După aceasta urmează o comedie în trei acte, de scriitorul francez Landay. Se predă „Legea iertării“

într'o tempo rapid, într'o interpretare delicioasă. Antonescu care l'a jucat pe deputatul Lerault, e un artist de întâiul rang, puterea lui de caracterizare dovedește mari calități, umorul lui de bun gust a ținut publicul într'o continuă ilaritate. Pe nevasta lui Lerault a jucat-o dșoara Sterescu o artistă foarte inteligentă, pe Berta, fca lui Lerault a jucat-o Maria Antonescu, o artistă de rasă, al cărei joc dramatic a impresionat adânc publicul.

După această comedie, s'a jucat „Năpasta“, o dramă în două acte a sărbătoritului dramaturg român I. L. Caragiale. În această dramă a făcut publicul cunoștința lui Brezeanu, care afirmativ e cel mai mare actor dramatic al României. În rolul lui Ion Oenașul, Brezeanu a făcut de fapt o creație artistică de primul rang. Artist de rasă veris, ca și când ar fi ieșit din școala lui Reinhart. Fără trucuri, cu mijloace simple produce cea mai mare impresie. Cu veritatea minunatei lui creații a hipnotizat publicul și aplauzele frenetice au fost o demnă aprobare a puternicei creații. Foarte bun actor e Mărculescu și de nou au putut sărbători pe Maria Antonescu.

Dacă foile compatrioților noștri le fac așa elogii frumoase, ei cari sunt desfățați mai bine de două decenii în arta teatrului, cari și-au ascuțit simțurile pentru toate minuzitățile acestei arte; ce se zicem noi cei neglijăți în aceste simțuri? Noi pe cari ne mai leagă și o dragoste nestrămutabilă față de acești frați ai noștri.

Un Brezeanu, Dna Ciucureșcu cari au fost de atâtea ori sărbătoriți pe scena teatrului din București, pentru noi a fost o frapație delirantă în creațiunile lor artistice.

Silueta Doamnei Antonescu în rola Didinei din „Poama crudă“ va flutura în amintirile noastre multă vreme cași un grav semn al exclamării pentru casnicii tănari. Cu deosebit simț de artistă probată și a jucat rola zugrăvind-o din belșug cu grațiozitățile D-sale atât de distincte.

Tot asemenea Dl Antonescu ne-a făcut o plăcută surprindere prin cele trei roluri așa de variate, jucate cu o putere reală de viață și cu elasticitatea artistului veritabil.

N'ași lăsa trecute cu vederea impresiile ce mi-lea făcut unii din mulțimea publicului, destrămarea acestora însă reclamă o oarecare aprofundare psihologică. Amintesc numai două cazuri izolate.

În seara a două ședeau înapoia mea trei țărani, le suridea inteligența din față. Acești trei oameni cu atâta plăcere sgomotoasă absorbeau toate mișcărilor scene-riche, încât nu știai unde să te uiți, ce să privești, jocul de pe scenă, ori plăcerea virgină a acestor oameni cari înțelegeau sublimitatea acestor clipite și care ea însăși era o desfătare magică.

Într'un târziu îmi sună la ureche nește cuvinte frumoase. Era observarea unuia dintre aceștia: „Măi da frumoasă limbă mai vorbește“. Se referea la Dna și Dnl Antonescu.

În seara primă s'au văzut multe lacrimi stoarse de jocul dramatic, sguduitor până la extremitate al Dnei Antonescu.

Dar cele multe și tăcute?

În seara a treia despărțirea a fost foarte sgomotoasă. Aplauzele, rechemările nu se mai potoleau. Iam fi reținut pentru mai mult timp, pentru totdeauna în mijlocul nostru. Atunci am avea o nădejde că viața ne-ar fi mai ușoară, ba chiar senină ca și zimbetui dragui și atât de estetic al Dnei Antonescu.

Banchetul ce a urmat în ultima seară a fost iarăși prilej de călduroase ovații pentru artiștii cari au făcut minuni în mijlocul nostru cum a zis o unul dintre oratori. Petrecerea animată a ținut până în zori de zi.

După o noapte petrecută în alintări de vis fermecător trupa a plecat la Lugos făcându-ne plăcută promisiune că vor mai veni la an.

X.

Pentru sufletul lui Vlaicu.

Valurile de durere în urma morții tragice a celui mai iubit fiu al Ardealului încă nu s'au potolit. Mulțimea parastaselor ce se celebrează pe toată întinderea plaiurilor românești este o vie atestare a acelei dureri, care ca și pirul a involuat sufletele mulțimei.

E de înțeles. S'a prăbușit așa zicând motorul aspirațiilor noastre de avânt cultural.

Moartea lui Aurel Vlaicu sintetizează enormitatea jertfei pe care o cere emanciparea noastră culturală.

Fără jertfă nu vom putea înainta. Jertfa la rândul său cere sugrumarea desăvârșită a celui egoism care împăiengeneste așa de mult vederile multora dintre preinșii noștri bărbați conducători.

Vlaicu n'a fost dintre aceștia. Personalitatea sa așa cum ni se înfățișează la înălțimea sa morală a devenit tipul antagonist al acestor mediocrități conducătoare, ba și mai mult, a luat întinderi legendare. Ca și o scânteiă din un pojar ce abia vegetează, s'a înălțat în văzduh a revărsat o rază de lumină binefăcătoare și îndată a dispărut lăsând în urma sa jurul iarăși în lumina modestă a pojarului abia vegetător.

Ce ne-a mai rămas? L'am deplâns împărătește. Ca buni creștini înălțăm rugăciuni sfioase din toate părțile pentru odihna sufletului său. Atât ne-a mai rămas pe lângă o pildă vie aceluia, cari fără nici o cute latentă de dorinți înguste voiesc emanciparea culturală a poporului nostru.

În consecvența acestor premise s'a celebrat și în catedrala din Arad sâmbătă în 12/25 oct. la 6 săptămâni dela moartea tragică un parasts pentru odihna sufletească a lui Vlaicu. A fost de față întreaga inteligență din Arad de asemenea toți elevii seminarului, școlii civile de fete și școlilor populare.

Serviciul divin a fost oficiat de P. C. S. d. Roman Ciorogariu asistat de domnii protop. Vasile Beles, ref. bis., Gh. Popovici, paroh, G. Bodea, paroh, Vasile Olariu, prof. semin. Dr. T. Botș, preoții Dimitrie Muscan, Traian Vătan, diaconi prof. semin. Dr. Lazar Iacob, Cornel Lazar și Moise Popovici.

La sfârșitul parastasilui P. C. S. Roman Ciorogariu a ținut următorul panegiric:

Jalnici ascultători!

Astăzi se împlinesc șase săptămâni de când crunta ascenziune de peste Carpați a prefăcut în vale a plângerii tot pământul locuit de Români. Jalea aceea, pe care n'a putut-o alina nici șiroaiele de lacrimi, nici nesfârșitele tânguiri o aducem aci la treptele tronului zidit pe crunta ascenziune de pe Golgota, ca aci să fie înțeleasă și să aflăm alinare pentru ea, aici cu umilință să cerem ca să ridice de pe neamul românesc blestemul de a pierde tot ce are mai scump și iubit.

Dar, ce este taina aceea ce a umplut cu numele lui Aurel Vlaicu tot sufletul românesc?

Taina acestei euceriri sufletești este, că în creațiunea lui Aurel Vlaicu a fost viață. Vlaicu și-a zidit sufletul și sângele în creațiunea sa, el este încarnația principiului: totul pentru națiune.

Aceasta este lina înțelegerii și însuflețirii pentru el. În înălțimele lui neamul românesc a văzut înălțarea sa ca să-și ocupe locul între neamurile culte, capabile de exigențele vieții moderne, de aceea în căderea dela Băneasa el a simțit căderea sa și acum își deplânge tragicul naufragiului său nesfârșit.

De nu eră aceasta viață în creațiunea lui, ea rămânea în domeniul științei un capo d'operă a tehnicii moderne. Viața zidită în creațiunea lui însă, a pus în mișcare masele poporului ca pe vremuri de răsămuriță.

Cine a văzut zecile de mii de țărani înmărmuriți de vedenia primului sbor din Blaj, și, cine a văzut undulația enormei mulțimi de popor atunci când a sburat în Arad precum le-am văzut eu, acela știe, că masele acelea n'au fost aduse de curiozitatea minunei aviației moderne, ci de marele sentiment național de a vedea pe fiul poporului în culmile regiunii civilizatorice, unde este aurul și argintul și libertatea popoarelor.

Sufletul lui românesc l'a dus apoi din acest farmec al deșteptării conștiinței naționale la frații cari stăteau în fața morții să-și recucerească partea de moștenire din Balcani.

El, adevăratul șoim al armatei române, a fost călăuza ei în acele zile ale încercării.

După aceea s'a dorit acasă să prăznuiască împreună cu noi sărbătoarea culturală dela Orăștie; neastâmpărul acestui dor eră mai mare decât frica morții de a trece Carpații pe șubredul aparat uzat care părea numai de sufletul lui susținut în văzduh.

De acolo din văzduh l'a răpit moartea ca pe o fință supraomenească și și-a făcut sie-și zi de praznic peste osemintele lui, iar din praznicul nostru cultural s'a făcut un mormânt.

Acest mormânt a îngropat și mândria noastră a Arădanilor cari i-am colectat suma recerută pentru construirea tipului „Vlaicu III“, în care aveă să-și afle îndeplinirea genialitatea lui.

Trist este mormântul când el este lăcașul peirei, aces. mormânt însă nu este lăcașul peirei ci un izvor viu de inspirație; lacrimile vărsate pe el nu sunt cisterna resemnării, ci roua zorilor de înviere.

Tu, Doamne Isuse Hristoase, care prin învierea din mormânt ne-ai adus viață, binecuvântă acest mormânt, dându-i celui răposat odihna ce n'a aflat-o pe pământ; iar sufletului lui preamărit înviere în sufletul neamului românesc. Amin.

Biserica din Bucovina.

Delegații români aleși în adunarea națională din 10 faur a. c. pentru regularea chestiunii bisericesti și reprezentanții patronilor bisericesti gr. or. români, întruniți în ziua de 15 oct. 1913 pentru a-și preciza atitudinea lor față de noua situațiune creată prin recentele numiri în ierarhia bisericască au votat cu unanimitate următoarele

Motțiuni:

1. Constatând cu adâncă mâhnire, că propunerile făcute de guvernul central pentru ocuparea postului de arhimandrit consistorial a urmat fără consimțământul capului bisericesc și că acelaș guvern a introdus două posturi de arhimandriți consistoriali ceea ce este contrar organizațiunii bisericii

protestează cu toată energia în contra acestui procedeu, care involvă o încălcare a drepturilor istorice și o vădită vătămare a celor mai vitale interese naționale și bisericesti ale Românilor Bucovineni.

2. Adunarea împărătește deplina convingere, că pe urma numirii consilierului consistorial Artemon Manastyrski de arhimandrit consistorial, s'a creiat în

biserica gr. or. a Bucovinei o situațiune din cele mai grele, care face cu neputință ca pentru viitor amândouă națiunile să trăiască în pacinică înțelegere în aceeaș biserică.

3. Considerând, că păstrarea neștirbită a sentimentului religios cât și asigurarea liberei mărturisiri a credinței sunt temeliile de căpetenie ale existenței popoarelor și statelor, delegații naționali împreună cu reprezentanții patronilor bisericești gr. or. români cer cu toată stăruința: ca guvernul Maj. Sale să îndrumeze și să înfăptuiască fără întârziere regularea desăvârșită a chestiunii bisericești prin separarea elementului ruten din arhidieceza gr. or. a Bucovinei, care după originea și firea ei a fost și trebuie să rămână națională; separarea elementului rutean va putea urma numai prin libera opțiune a credincioșilor pe temeiul unui catastru național întemeindu-se pentru Rutenii gr. or. din Bucovina o deosebită episcopie.

4. Adunarea respinge cu disprețul cuvenit suspiciunile absurde, pe cari preoțimea ruteană în adunarea din 10 octomvrie 1913 le a cuprins cu nețărmită îngâmfare în rezoluțiunile îndreptate în contra unui partid român și a unei părți a preoțimei române și adresează totodată conducătorilor ruteni, rugămintea stăruitoare, ca ei în interesul bine înțeles al patriei comune să pună stavilă poștei lor nesațioase de cucere și să facă capăt necontenitelor provocări; iar față de numitele învinovățiri tendențioase, constată adunarea că din rândurile poporului român nu s'a ridicat niciodată spioni pentru o putere străină sau trădători de patrie.

5. Adunarea exprimă Excelenței Sale I. P. S. arhiepiscop și metropolit Dr. Vladimir de Repta sentimentele ei de adâncă stimă și venerațiune și-l asigură de încrederea, dragostea și supunerea ei fiască.

6. În sfârșit față de afirmațiile răutăcioase și tendențioase răspândite de organele de publicitate rutene, cari sfidând adevărul istoric se încumetă de a contesta originea și caracterul românesc al vechilor așezăminte bisericești din Bucovina, adunarea constată, că până în ziua de astăzi pe pământul țării noastre și al Moldovei nu s'a putut afla nici o singură mărturie istorică în limba ruteană și nici o singură biserică sau mănăstire ctitorită de Ruteni, pe când ctitorii românești se găsesc răspândite până adânc în Galiția.

Nr. 3268/1913.

Concurs.

Prin aceasta se publică concurs pentru deplinirea alor 4 catedre profesoriale la școala diecezană civilă gr. or. română de fete din Arad cu termen de 30 de zile dela prima publicare în organul oficial »Biserica și Școala«.

Acestea catedre sunt:

1. Limba română și o limbă modernă.
2. Limba maghiară și l. germană.
3. Științe naturale și matematice.
4. Istorie, geografie, igienă și economie.

Pentru catedra de sub Nr. 2 se admit și recurenți bărbați, pentru celelalte numai femei.

Dela recurenți și recurente se cere:

1. Să aibă cvalificațiunea cerută la stat pentru profesorii și profesoarele la școalele civile ori școale medii.

2. Să fie români greco-orientali.

3. Prin atestat medical să dovedească sănătatea.

4. Despre eventualul serviciu de până aici să producă atestat de serviciu dela organele competente.

Beneficiul împreunat cu acestea posturi va fi următorul:

1. Profesorul va avea salar fundamental 2400 cor., bani de cortel anual 600 cor., și cvincvenale de câte 200 cor.

2. Profesoarele externe vor avea salar fundamental 2000 cor., bani de cortel 400 cor. și cvincvenale de câte 200 cor.

3. Dacă se vor alege profesoare fără familie, atunci acestea vor fi obligate a primi proviziunea întreagă și locuința în internat. Acestea vor beneficia de salar fundamental de 2000 cor., din care 800 cor. se vor detrage pentru proviziune și locuința în internat, vor mai beneficia apoi cvincvenale de câte 200 cor. Profesoarele interne vor fi obligate a face repetițiunile de studii cu elevele din internat.

Fiecare profesor ori profesoară va primi obligamentul de a propune până la maximum de 24 de ore pe săptămână studiile, pe cari le va indica direcțiunea institutului cu posibilă considerare la specialitatea respectivului profesor ori profesoară.

Arad, din ședința Consistorului ca senat școlar, ținută în 3/16 octomvrie 1913.

Joan J. Rapp
Episcopul Aradului.

Nr. 2667 Pl. 1913.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de protopresbiter în tractul **Beiuș** cu parohia centrală interimală Dobrești prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile socotite dela ziua ce urmează după prima publicare în foaia oficioasă »Biserica și Școala«.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele:

1. Retribuția protopopească dela dieceza pentru ședulele dela cununii și inspecțiunea școlară 1000 coroane.

2. Competința pentru vizitațiunea canonică și revidierea șocoșilor și anume: dela parohiile de clasa I 20 cor., dela parohiile de clasa II 15 cor. și dela parohiile de clasa III 10 cor.

3. Birul protopopesc; și adevă dela preoții cu întregire la 1600 cor. 20 cor., dela preoții cu întregire la 800 cor. 10 cor.

4. Paușal pentru cancelaria protopopească dela parohiile de clasa I: 6 cor., dela parohiile de clasa II: 5 cor., iar dela parohiile de clasa III: 4 coroane.

5. Dela parohie întregire la 1600 cor. și stolele obicinuite.

După ajungerea în vacanță a parohiei centrale Beiuș alesul va ocupa parohia aceasta.

Reflectanții la acest post se avizează a-și înainta în termenul indicat Consistorului gr. ort. român din Oradea-mare (Nagyvárad) petițiile provăzute cu documentele despre cvalificația normată în §. 51 din Statutul Organic și prin concluzul congresual Nr. 111 din 1888 anume că au cvalificația prescrisă în Regulamentul pentru aspiranții la parohii de clasa I, cu atestat de maturitate, cu atestat că au cel puțin 5 ani în serviciul bisericii ori școlii cu succes deplin mulțamitor și că prin zădul și vocațiunea lor s'au distins în săvârșirea oficiului.

Oradea-mare, 1/14 octomvrie 1913.

Consistorul gr. ort. român
din Oradea-mare:

Vasilie Mangra
vicar episcopesc.

Convocare.

Despărțământul protopopesesc Radna al reuniunii învățătorilor români ort. din protopopiatele arădane I—VII își ține adunarea sa de toamnă în 25 octomvrie (7 noemvrie) a. e. în comuna Miniș pe lângă următorul

Program:

1. Dimineața la 8 ore chemarea Duhului Sfânt.
2. Ascultarea prelegerii practice.
3. Deschiderea ședinței.
4. Reflecțiuni asupra prelegerii.
5. Citirea eventualelor disertațiuni intrate.
6. Incasarea taxelor.
7. Constatarea prezențelor.
8. Defigerea locului pentru adun. de primăvară.
9. Propuneri și interpelări.
10. Încheiere.

La orele 3 după amezai, vizitarea în corpore a școlii de viticultură din loc.

Aradkövi (Cuvin) la 17/27 octomvrie 1913.

Vasilie D. Ilișu
președinte.

Traian Fridrich
secretar.

NB. Membrii, cari doresc a lua parte la prânzul comun, sunt rugați cu cel puțin 3 zile înainte a se însinua coleg. Fridrich.

CRONICA.

Un gest frumos. În unul din Nr-ii »Bis. și Școlii« tractând lipsa de învățători spuneam cum ar putea fi ajutat alumnul prin contribuiri de naturale a foștilor alumni diecezani. Un învățător începător care mai ține și pe mama sa cu micul lui dar,

acest dar ne vine ca dinarul văduvei Dl Ștefan Trifu își îmbrățește puținul cu săracii diezezei. Remarcăm acest lucru ca dovadă că nu este om atât de mic care să nu poată face bine dacă are inimă. Dacă și-ar aduce om de om chiar numai cu câte atâta toți foștii alumni diecezani, ei, unde am fi cu preparandia noastră? Cinste cu cinste să fie răsplătită, iată și facem cinstea de a-i publică scrisoarea modestă și sinceră cum este autorul ei. Câți ca el, după el.

Balinți la 30 oct. 913.

Prea Cuvioase Dle Director!

Astăzi am trimis pe seama institutului un sac de cartofi. Ași fi trimis mai mult, dar nu mi-au permis puterile. Pe viitor sperez a trimite mai mult. O fac aceasta pentru binele Ce Mi-ați făcut și pentru a ajutătoră încât pot acel institut, care m'a adăpostit patru ani de zile. Aș dori ca toți să trimită câte un dar, cât de mic, ca astfel să fie ajutați cât mai mulți elevi lipsiți de cele materiale, se dispară lipsa mare de învățători.

Al Prea Cuvioșiei Voastre
supus fiu
Ștefan Trifu
învățător.

Concurs.

Pentru deplinirea parohiei vacante din Seleuș-Cighirel, în conformitate cu concluzul Ven. Consistor diezezean de sub Nr. 5272/913, prin aceasta se escrie concurs, cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficial: »Biserica și Școala«.

Venitele acestei parohii sunt:

1. Uzufuctul sesiunii parohiei vacante, cu toate drepturile împreunate; 2. uzufuctul grădinei de sub Nr. 197 (din colțul străzii); 3. birul rescumpărat cu 200 cor., solvinde dela epitropia culturală treitunar; 4. stolele legale; 5. eventuala întregire a dotațiunei dela stat.

Casă parohială nu este, ear dările publice după beneficiile de mai sus, le va plăti alesul.

Tot alesul va fi îndatorat a catehiză la școala gr. ort. rom. fără altă remunerație.

Parohia e de cl. I. deci dela reflectanți se preține cvalificațiune prescrisă prin concluzul de sub Nr. 84/1910 II. 1. a sinodului eparhial.

Rugările de concurs, ajustate conform Regulamentului în vigoare și adresate comitetului par. din Seleuș-Cighirel, — sunt a se înainta P. O. Oficiu protopresbiteral gr. ort. rom. din Boroșineu (Borosjenő), ear reflectanții pe lângă observarea strictă a celor cuprinse în §. 33 din Reg. pentru parohii, vor avea a se prezenta în timpul legal, în s. biserică din Seleuș-Cighirel, spre a-și arată desteritatea în cele rituale și'n oratorie.

Seleuș-Cighirel, din ședința comitetului parohial, ținută la 18/31 august 1913.

Teodor Șandru
preș. com. par.

Teodor Mișcoiu
not. com. par.

În conțelegere cu: Ioan Georgia ppresbiter.

—□—

1-3

Pentru îndeplinirea postului de capelan temporal sistemizat prin rezoluțiunea Ven. Consistor de sub Nr. 1467/912 pe lângă parohul Aurel Cărăbaș din Vereș-

mort (Szádveresmort) prin aceasta se escrie din nou concurs cu termen de recurgere 30 de zile dela prima publicare in „Biserica și Școala“.

Venitele parohiale sunt:

1. Una sesie de pământ și competența de pășune in estenziune după foaia catastrală.
2. Birul legal și
3. Stolele legale, din cari capelanului compete jumătate pe lângă
4. Eventuala întregire dela stat din cvota pentru capelani.

Alesul capelan are a suportă toate dările publice după întreg venitul beneficiat și să se îngrijască despre locuință din al său.

Parohia e de clasa a III-a deci reflectanții au să dovedească că posed asemenea calificatiune, iar recursele ajustate cu documentele recerute, adresate comitetului parohial din Veresmort le vor substerne P. On. Oficiu protopopesc gr. or. rom. în Lipova (Lippa) îndatorafi fiind a se prezenta pe lângă stricta observare a paragrafului 33 din Regulamentul pentru parohii in sf. biserică din loc spre a-și arată desteritatea in cele rituale.

Dat din ședința comitetului parohial gr. or. rom. din Veresmort ținută la 17/30 decembrie 1912.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: *Fabriciu Manuila*, protopresbiter.

—□—

1—3

Pentru ocuparea postului de capelan temporal, pe lângă veteranul paroh de 80 ani Gheorghe Babric din Belinț, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare in organul diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Uzufuctul dela $\frac{1}{2}$ sesiune parohială, beneficiată de parohul mai sus numit, constatătoare din peste 32 jughere.

Se observează că pământul din această sesiune este de clasa I.

2. Jumătate din stolele legale.
3. Eventual ajutor dela stat.
4. Jumătate din toate celelalte venit împreunate cu postal de paroh din chestie.

Toate aceste venit garantează o dotație anuală de cel puțin 1600 coroane.

Reflectanții la acest post trebuie să aibă calificatiune de clasa I. și petițiile concursuale, instruate cu documentele necesare, au să le aștearnă comitetului parohial din Belinț, pe calea oficiului protopresbiterial din Belinț, pe calea oficiului protopresbiterial din Belinț (Belencze, Temes-megy); iar pe lângă observarea strictă a dispoziției din §-ul 33 a Regulamentului pentru parohii, sunt poftiți a se prezenta într'o duminică ori sârbătoare in sânta biserică din Belinț, spre a-și arată desteritatea in cântare și tipic, eventual in predică și in celebrarea serviciului dumnezeesc.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu mine: *Gherasim Sêrb* protopresbiter.

—□—

2—3

Pentru întregirea postului de preot de clasa II din Târgoviște, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de 30 zile in „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. O sesiune de 30 jugăre;
2. Un intravilan de $\frac{9}{4}$ jugăr și casă parohială cu 2 chilii și bucătărie;
3. Un pătrar de jugăr estravilan;

4. Eventuala întregire dela stat a dotației preotești. Dările după sesie le poartă alesul.

Reflectanții, cari trebuie să aibă calificatiune de clasa a II-a, petițiile instruate in regulă, au să le substearnă comitetului parohial in termenul concursual pe calea oficiului protopopesc din Belinț (Belencze, Temes-megy) și într'o duminică sau într'o sârbătoare, să se prezenteze in capela din Târgoviște, spre a-și arată desteritatea in cântare și in tipic, eventual și in oratorie.

Comitetul parohial.

In înțelegere cu mine: *Gherasim Sêrb* protopresbiter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc vacant din comuna Slatina (Maroszsztatna) se escrie concurs cu termen de recurgere de 30 de zile dela prima publicare in organul diecezan

Venitele acestui post sunt: 1. Bani gata 600 cor. 2. Venitele pământului învățătoresc 120 cor. 3. Locuință corespunzătoare cerințelor legale și grădină de legume. 4. Spese de conferințe 50 cor. 5. Pentru scripturistică 10 cor. 6. Pentru famulație 12 cor. 7. 10 stângeni de lemne aduse in curtea școlii, din care se va încălzi sala de învățământ și locuința învățătorului. 8. Dela înmormântările cu liturgie 2 cor., dela cele simple 1 cor., iar dela parastase 50 fil. Cererea pentru întregirea salariului învățătoresc din partea statului s'a înaintat la vremea sa, dar nu s'a rezolvit in lipsă de învățator. In lipsă de învățatori, comitetul parohial este aplicat a candida la acest post și învățătoare calificate.

Alesul va avea să provadă cantoratul și să instrueze școlarii in cântările și ceremonialul bisericesc.

Se notează, că podul deasupra salei de învățământ se rezervă pentru a păstra in el bucatele fondului parohial, până se va zidi locul pentru acest scop. Reflectanții la acest post se avizează, că recursele ajustate cu documentele prescise și adresate comitetului parohial din Slatina să le trimită oficiului protopresbiterial din Mariaradna, iar dânșii să se prezinte in sfta biserică din comună spre a-și arată desteritatea cantorală.

Din ședința ținută la 7/20 iulie 1913.

In conțelegere cu: *Procopiu Givulescu*, protopresbiter, inspector de școale.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea postului de învățator dela școala conf. gr. or. rom. din Balinț, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare in „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Bani in număr 360 cor.
2. 4 jugăre pământ arător, in preț de 120 cor.
3. Ajutor dela stat (pe care comuna nu-l garantează) 600 cor.
4. Lemne pentru școală și învățator 148 cor. 80 fil.
5. Pentru conferință 10 cor.
6. Pentru scripturistică 10 cor.
7. Dela înmormântări, unde va fi poftit câte 1 cor.
8. Locuință liberă, constatătoare din 2 chilii, bucătărie și cămară, apoi supraedificate și grădină lângă școală.

Dările publice după pământ le plătește învățatorul.

Alesul, fără altă remunerație, va presta și service cantorale, in și afară de biserică; va instrua pe școlari cântările bisericesti și'n duminici și sârbători li va conduce la s. biserică și-i va supraveghia.

Reflectanții sunt poftiți să-și adreseze petițiile, instruate conform legilor in vigoare, comitetului paro-

hial, pe calea oficiului protopresbiteral gr. or. rom. din Balint, (Belenceze, Temes megye) și într-o duminică ori într-o sârbătoare să se prezinte în s. biserică din Balint, spre a-și arăta desteritatea în cântare și în tipic.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sârb* protopresbiter.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante din **Soroșag**, pe baza autorizării Ven. Consistor diecezan de sub Nr. 4662/1913 prin aceasta se scrie concurs cu termen de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în organul „Biserica și Școala”.

Parohia este de clasa a III-a.

Venitele acestei parohii sunt: 1. Cvarțir cu 2 chilii și folosința grădinei parohiale și școlare. 2. Birul și stolele legale. 3. Uzufructul sesiunii parohiale. 4. Eventuala întregire dela stat conform legilor în vigoare.

Preotul este obligat a solvi toate dările și celelalte impozite după sesiunea și beneficiul parohial.

Gece dăresc să ocupe aceasta parohie sunt poștiți ca recursurile lor ajustate regulamentar și adresate comitetului parohial din Szarvaság să le trimită oficiului protopopesc din Mariaradna, iar dâșșii să se prezinte în sta biserică din comună spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și omiletice.

Din ședința comitetului parohial ținută la 23 iulie (5 august 1913).

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Procopiu Givulescu* potopresbiter.

—□— 2 3

În urma încuviințării Venerabilului Consistor diecezan de Nr. 5150/1913, pentru îndeplinirea capelaniei temporale sistemizate pe lângă deficientul paroh **Gheorghe Vușdea** din parohia de clasa III **Aciaua**, cu filia **Poiana** (protoprezb. Halmagiului) se scrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficială „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt: Una jumătate ($\frac{1}{2}$) din toate venitele parohiei afară de întregirea dotației cu ajutor de stat al parohului, cari venite sunt:

a) Birul parohial legal dela **Aciaua** și f. **Poiana**.
b) Stolele legale dela înmormântări botezuri cununii și alte slujbe.

c) De locuință va avea să se îngrijească alegândul capelan pe spesele sale, după ce casă parohială nu este.

Dările publice după venitele preoțești ale sale va avea să le solvească capelanul beneficiant.

Fiitorul capelan e îndatorat ca pe lângă funcțiunile preoțești, să catechizeze la școala din **Aciaua** fără altă remunerație.

Recurenții sunt poștiți să înainteze recursurile ajustate conform cerințelor din „Regulamentul pentru parohii” și adresate comitetului parohial din **Aciaua-Poiana** pe calea oficiului protopresbiteral gr. or. rom. din Halmagiu (Nagyhalmagy) și sunt avizați să se prezenteze sub durată concursului în vre-o duminică ori sârbătoare în bisericile din **Aciaua-Poiana** celebrând predicând eventual cântând spre a să face astfel cunoscut poporului.

Din ședința comitetului parohial din **Aciaua-Poiana** ținută la 18/3 august 1913.

Valer Vușdea
inv. notar c. p.

Gheorghe Vușdea
paroh preș.

În conțelegere cu: *Cornel Lazar* protoprezbiter.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc-cantorala dela școala confesională gr. or. română din comuna **Miheleu** ppresbiteratul Tinței cu termen de alegere **30 zile** dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala” pe lângă următoarele emolumente:

1. Salar în bani gata dela comuna bisericască 368 coroane.

2. Locuință cu 2 odăi, culină, cămară și grădină de legume.

3. Stolele cantorale îndatinat.

4. Pentru conferință învățătorescă 15 cor.

5. Scripturistica 6 cor.

6. Completarea salariului precum și cvincinale precum în trecut așa și acum le-va primi de la stat.

Alesul va presta serviciile cantorale în și afară de biserică, va conduce elevi la serviciile divine, va instrua elevii în cântările bisericăse, și va conduce școala de repetiție, fără altă renumerație.

Recursurile ajustate conform dispozițiilor. Regulamentului din vigoare adresate comitetului parohial din **Miheleu** sunt a se înainta la Prea On. oficiu protopresbiteral în **Micherechiu**. Reflectanții vor avea să se prezinte în vre-o duminică ori sârbătoare în sfta biserică din loc spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Din ședința comitetului parohial ținut în ziua de 20 septembrie (3 oct.) 1913.

George Rocșin
paroh în Ti. ca adm.
paroh. preș. com par.

Nan Florian
not. com.

—□— 3—3

A apărut

◆ CAZANIA ◆

cu litere latine în ediția nouă și costă exemplarul legat în pele roșie **Cor. 14.**

De vânzare la:

◆ **LIBRĂRIA DIECEZANĂ, ARAD.** ◆

Librăria Diecezană

— din Arad —

caută pentru stabilimentul de croitorie un sodal care știe și e versat în croiul civil, iar pentru stabilimentul de compactorie un conducător și un ucenic precum și un ucenic pentru tipografie. Dela acest din urmă se cere să aibă minimum 14 ani, ◆◆ având cel puțin 2 clase medii. ◆◆